Silene coronaria

Foto's: Harrie de Vries

Nomenclatuur/etymologie

De plant stond van oudsher bekend als *Lychnis coronaria*, maar is door moderne taxonomische herzieningen verplaatst naar het geslacht *Silene*. De geslachtsnaam *Silene* is vermoedelijk vernoemd naar de bosgod Silenus uit de Griekse mythologie, wiens gezwollen buik zou verwijzen naar de opgeblazen kelk van veel soorten in dit geslacht. De soortnaam *coronaria* is afgeleid van het Latijnse *coronarius*, wat 'met kransen' of 'gebruikt voor kransen' betekent, een verwijzing naar het historische gebruik van de bloemen. De Nederlandse naam is Prikneus, vermoedelijk vanwege de viltachtige beharing op de bladeren en stengels, die bij aanraking irriterend kan zijn.

Taxonomie

Silene coronaria (L.) Clairv. is de geaccepteerde botanische naam volgens *Plants of the World Online* (POWO) en behoort tot de volgende taxonomische categorieën:

- Rijk: *Plantae*
- Orde: *Caryophyllales*
- Familie: *Caryophyllaceae*
- Geslacht: *Silene*
- Soort: *Silene coronaria*

Synoniemen

De geaccepteerde naam is *Silene coronaria* (L.) Clairv. Het meest gebruikte en bekende synoniem is de eerder gebruikte naam *Lychnis coronaria* (L.) Desr. Andere synoniemen zijn onder meer *Agrostemma coronaria* L. en *Coronaria coronaria* (L.) Huth (niet geldig gepubliceerd). De plant wordt in de Engelse taal vaak nog aangeduid als Rose Campion.

Variëteiten en cultivars

Silene coronaria wordt voornamelijk gewaardeerd om zijn zilveren blad en heldere bloemen en is verkrijgbaar in verschillende cultivars die variëren in bloemkleur en vorm:

- *Silene coronaria* 'Alba': De populaire vorm met zuiver witte bloemen.
- *Silene coronaria* 'Atrosanguinea': Een variëteit met een diepere, donker magenta bloemkleur en lichtgrijze bladeren.
- *Silene coronaria* 'Oculata': Een cultivar met witte bloemen met een duidelijk roze of rode ring in het centrum ('oog').
- *Silene coronaria* 'Flora Plena': Een vorm met dubbele bloemen, meestal in een roze of magenta kleur.
- *Silene coronaria* 'Dancing Ladies': Een cultivar die wordt beschreven met witte en karmijnrode bloemen met een donker oog.
- *Silene coronaria* 'Abbotsford Rose': Een andere cultivar met roze tinten.
- *Silene coronaria* 'Gardener's World': Een cultivar die steriel is, wat zaaien voorkomt.

Familie

Silene coronaria behoort tot de familie *Caryophyllaceae*, de Anjerfamilie. Deze familie omvat veel bekende tuinplanten zoals anjers (*Dianthus*) en zeepkruid (*Saponaria*).

Hoogte

De plant is een rechtopstaande vaste plant of tweejarige plant. De hoogte van de bloeistengels varieert meestal tussen 40 en 80 cm, maar kan onder optimale omstandigheden de 100 cm bereiken.

Bloemkleur

De bloemen zijn helder en opvallend, meestal diep magenta tot roosrood of felroze. Elke bloem is enkelvoudig, ongeveer 3 cm breed en staat op lange, slanke stelen. Cultivars breiden het kleurengamma uit tot wit en tweekleurig.

Bladkleur

Het blad is het meest onderscheidende kenmerk naast de bloemkleur. De bladeren en stengels zijn bedekt met een dichte laag zachte, witte of zilvergrijze viltige haren, waardoor de plant goed bestand is tegen droogte en een opvallend contrast biedt in de border. Het is een half-groenblijvende plant (*semi-evergreen*).

Bloeiperiode

De plant heeft een lange bloeiperiode gedurende de zomermaanden. De bloei loopt typisch van juni tot augustus (late zomer). Deadheaden kan de bloeiperiode verlengen.

Standplaats

De plant gedijt het beste in de volle zon maar tolereert lichte schaduw. De plant vereist een goed gedraineerde grond; het verdraagt slechte, schrale en zandige grond. De plant is kortlevend in zware, slecht doorlatende en natte grond, vooral in de winter.

Herkomst

De plant is oorspronkelijk inheems in Oost-Centraal- en Zuidoost-Europa tot in Noord-Iran en Centraal-Azië (Westelijke Himalaya, Kazachstan, Turkije, Griekenland). De soort is op veel plaatsen in de gematigde zones verwilderd.

Soort gewas

Het is een overblijvende, kruidachtige vaste plant (*perennial herb*), maar wordt vaak als tweejarig of kortlevend beschouwd. De plant zaait zichzelf vaak uit, waardoor deze langdurig in de tuin aanwezig blijft. Het is een populaire cottage garden plant.

Vermeerderingswijze

De meest gebruikelijke en gemakkelijkste vermeerderingswijze is door zaad, waarbij de plant zich vaak vanzelf uitzaait. Kan ook door deling in het voorjaar, maar is gevoeliger voor hergroei dan uit zaad.

Klimaatzone

Silene coronaria is zeer winterhard. Het wordt geclassificeerd in USDA zones 4 tot 8, wat aangeeft dat de plant goed bestand is tegen strenge winters.

Insecten

De bloemen zijn een bron van nectar en trekken bestuivende insecten aan, met name bijen, vlinders en soms ook kolibries (in de gebieden waar ze voorkomen). De plant wordt beschouwd als een goede toevoeging aan een vlindertuin. De wolachtige bladeren maken de plant hert- en konijnbestendig.

Bronvermelding

https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:60461121-2

https://www.wilde-planten.nl/prikneus.htm

https://plants.ces.ncsu.edu/plants/silene-coronaria/

https://www.rhs.org.uk/plants/518096/silene-coronaria/details

https://www.youtube.com/watch?v=h5GMvJ0DRvc

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	Geslachtsnaam mogelijk naar Silenus; soortepitheton *coronaria* betekent 'met kransen'; Nederlandse naam Prikneus.
Taxonomie	Rijk: *Plantae*, Orde: *Caryophyllales*, Familie: *Caryophyllaceae*, Geslacht: *Silene*, Soort: *Silene coronaria*.
Synoniemen	*Lychnis coronaria* (L.) Desr., *Agrostemma coronaria* L.
Variëteiten en cultivars	*Silene coronaria* 'Alba', *Silene coronaria* 'Atrosanguinea', *Silene coronaria* 'Oculata', *Silene coronaria* 'Flora Plena', *Silene coronaria* 'Dancing Ladies', *Silene coronaria* 'Abbotsford Rose', *Silene coronaria* 'Gardener's World'.
Familie	*Caryophyllaceae* (Anjerfamilie).
Hoogte	40 tot 80 cm (tot 100 cm).
Bloemkleur	Diep magenta, roosrood of felroze (wit en tweekleurig bij cultivars).
Bladkleur	Wit- of zilvergrijs, viltig behaard, half-groenblijvend.
Bloeiperiode	Juni tot augustus.
Standplaats	Volle zon, goed gedraineerde, schrale tot zandige grond.
Herkomst	Oost-Centraal- en Zuidoost-Europa tot Noord-Iran en Centraal-Azië.
Soort gewas	Overblijvende, kruidachtige vaste plant (*perennial herb*), vaak kortlevend of tweejarig.
Vermeerderingswijze	Zaad, deling.
Klimaatzone	Zeer winterhard (bijv. USDA zones 4-8).
Insecten	Trekt bijen en vlinders aan; hert- en konijnbestendig.